

ЖИТТЄДАЙНІ ВЕРШИНИ ДМИТРА БІЛОУСА

ДО 100-РІЧЧЯ ДМИТРА БІЛОУСА

**Красо моя ти, Сумщино, Сумщино,
куди не кинь – барвистих слів розмай:
Ромен, Боромля, Липова Долина,
Березів Яр, Лука, Зелений Гай...
Так зберігає мова калинова
на гронах дивних свіжості росу,
щоб у майбутнє музикою слова
нести душі народної красу.**

Дмитро Білоус, «Веселий розмай»

Дмитро Григорович Білоус – український поет і перекладач із болгарської та інших мов, літературознавець, громадський діяч, лауреат Державної премії України імені Т.Г. Шевченка (за книгу «Диво калинове», 1990 р.). Член Національної Спілки письменників України, член-кореспондент Академії педагогічних наук України. Автор книжок для дітей, збірок гумору та сатири, статей, літературних публікацій про творчість українських письменників.

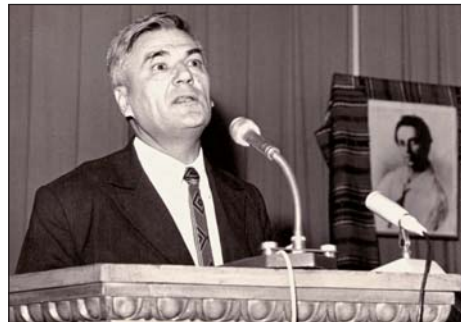
ЛЕЛЕКИ ПРИЛІТЕЛИ

Над мальовничими Курманами на річці Сулі Роменського повіту Полтавської губернії (нині Недригайлівський р-н на Сумщині) в безхмарнім квітневім небі чулося «курли-курли». Прилетіли лелеки із теплих країв і видивлялися свої минулорічні гнізда. А у родині **Ганни Давидівни і Григорія Миколайовича Білоусів** народилася десята дитина, яку назвали Дмитриком. За українським народним повір'ям це означало, що дитину принесли на своїх крилах лелеки...

**Моя біографія, друзі,
Сягає в далекі ті дні,
Коли мене бусол на лузі
Підкинув батькам навесні.
Та й досі я згадую завше,
Що послугу він не малу
Зробив немовляті,
Обравши село Курмани і Сулу.**

Ясна річ, що дитинство хлопця було нелегким. Як згодом він сам писав: «смієчка в мого батька була, як у того Омелечка, про якого в народній пісні співається... Було нас одинадцять дітей. Я був десятою дитиною, якраз «лялькою в колісці», коли старші вже парубкували й дівували». ...Трудове виховання – на вигоні пастухування, ...Справлялися добре з харчавом, – не їли лиш хвостиків з груш», ...Ходив я в сестринських чоботях із дірками замість підошов».

Це – значно пізніше поет осмислюватиме свої першовитоки з несподіваною і характерною для нього дотепністю:

Дмитро Білоус (1920–2004)

**Взуття наше скріплював дріт,
На штанях – химеристі лати:
Сполучені (ниткою) Штати
І Греція з островом Крит.**

Звідки був нахил до римованого слова у шестилітнього хлопчика? Можливо, від діда **Миколи-Бондаря**, батькового батька, якого люди любили за дотепне гумористичне слово. Казав він «до прикладу», тобто у риму (своєрідне усне народне віршування). Отак і гуторив він із людьми у своєму хлівці-бондарні. Нахил до словотворчості у родині наче у кожного – від народження. Ось брат Олекса примостив дріт, щоб він чиргикав через колесо прядки, почав крутитись й приспівувати: «Гуслі-самогуди, ми вигнані люди». Мабуть, і гумористичний хист майбутньому майстру жанру передався від діда.

ВОГНИЩЕ РОДИННЕ

**На світі білому єдине,
як і дніпрова течія,
домашнє вогнище родинне,
оселя наша і сім'я.**

Мати Дмитра – господиня і героїня домашнього космосу. Батько – сільська мудра людина, книжник, порадник і заступник односельців, які не випадково обрали його народним суддею. У родині шанували слово, книжки в домі оточували Дмитрика з раннього дитинства, і частенько вечорами в хаті читалися вголос. Старший брат Олекса – викладач історії в Харківській трудовій комуні А.С. Макаренка – пробував свої сили в поезії, входив до складу активу популярних літературних організацій «Молодняк» і «Плуг». До речі, коли Дмитрик був на межі життя і смерті, захворівши висипним тифом, видатний педагог **Антон Семенович Макаренко** запропонував забрати кволого хлопчика в комунарівський гурт, де він і вижив. Тут написав він свій перший вірш «Весняні акорди». Звідси, можна стверджувати: майбутній письменник «вирушав у люди».

Брат **Павла Тичини**, Євген, викладав у харківській середній школі літературу. Дмитро потоваришував із його сином Владиком і часто бував у них удома. «Самі відвідини родини Тичини справили на мене велике враження, – згадував потім Д. Білоус. – Адже недавно, буквально всього кілька років тому, у цій квартирі жив сам Павло Григорович, і все тут освячене його іменем. І фото поета на стіні, і книжки в шафі, якими він користувався. Владик... іноді розкривав шафу чи висував шухляду стола і діставав книжку з автографом Павла Григоровича, його листа чи листівку, і я бачив чіткі, рівні літери — «живий почерк» визнаного поета, знайомий мені лише з друкованих його книжок. А тут ось зеленим чорнилом поет писав, що на нього саме «напало безгрошів'я» (до того я й не чув такого слова)». Саме тоді у Дмитра Білоуса появилось велике зацікавлення рідною мовою. Через усе місто їздив він на заняття гуртка художнього слова при театрі робітничої молоді. Тоді ж він знайомиться в літературному об'єднанні з **Олександром Підсухою** і **Валентиною Ткаченко**. У спілкуванні Дмитро Білоус був вельми тактовний, ненав'язливий і водночас дуже вимогливий до того, про що йдеться. Не любив пліток, нашептів, обминав їх, немов брудні калюжі. Таким він залишався на все життя.

ОБПАЛЕНА ЮНІСТЬ І НАВЧАННЯ

У юнака було вроджене прагнення до навчання. У Харкові він навчався на робітничому факультеті (робфак), які були тоді дуже поширені. Опісля працював на міському електрозаводі. Звісно, що родинна літературна атмосфера, виховання не могли не датися взнаки. Друкуватися у періодиці почав від 1935 року. Любов до книг не могли не вплинути на Дмитра, і по закінченні десятирічки 1938 року він вступив на філологічний факультет Харківського універси-

Світлина з експозиції до 100-річчя Д. Білоуса, яку до ювілею свого славетного земляка підготували Недригайлівський і Роменський краєзнавчі музеї

тету. Його однокурсниками були відомі згодом українські письменники **Олесь Гончар** і **Григорій Тютюнник**.

Війна зруйнувала всі сподівання студента-філолога. Вже на початку німецько-радянської війни, у липні 1941 року, він добровольцем записується в армію, закінчивши лише три курси філфаку. У Харкові формується студентський батальйон для оборони Києва. Згодом О. Гончар так згадуватиме про побратимів-студбатовців: «Серед небагатьох, котрі лишилися живими, наших студбатовців – Дмитро Білоус, поет і перекладач, з яким ми взимку 1942 року, виявляється, лежали в одному евакогоспіталі, в Красноярську, в приміщенні школи на березі Єнісею, хоч лише пізніше дізналися, що під спільним дахом були наші госпітальні палати».

У перших боях на Київщині у серпні 1941 року Дмитро Білоус був тяжко поранений. 1942 року лікувався в шпиталях Красноярська. Після одужування він 1943 року знову стає до лав армії, бере в руки слово-зброю: починає працювати на радіостанції «Радянська Україна» при Всесоюзному радіокомітеті, що вела передачі для партизанів. У щоденному спілкуванні з **Петром Панчем**, **Олександром Копиленком**, **Ярославом Галаном** формувалась його творча індивідуальність – першопочатково як поета-сатирика. Його першою літературною зброєю стала сатира, що зумовлено було не лише воєнною необхідністю, але і хистом до цього жанру.

Неоціненними уроками були тодішні зустрічі з **Остапом Вишнею**, який із симпатією та прихильністю ставився до Дмитра Білоуса. Згодом, на початку 1950-х, О. Вишня захистив свого молодшого побратима від необґрунтованих нападок критики.

Після визволення Києва Д. Білоус продовжує і завершує навчання у Київському держуніверситеті (1945 р.) і аспірантуру при кафедрі української літератури (1948 р.). Працює в Республіканському радіокомітеті. Потім – літературний консультант журналу «Вітчизна», від 1947 р. – заст. відповідального секретаря часопису «Дніпро». Закінчивши аспірантуру, стає відповідальним секретарем цього молодіжного літературного видання. Від 1957 р. – завідувач кабінету молодого автора при Спілці письменників України. Своїм учителем його вважали **Іван Драч**, **Дмитро Павличко**, **Володимир Забаштанський**.

І незабаром, 1948 року, відбувся літературний дебют Дмитра Білоуса як поета – вийшла у світ збірка гумористичних та сатиричних віршів «Осколочним» (редактор **Андрій Малишко**). У цьому ж році його було прийнято до Спілки письменників. А 1957 р. появилася збірка «Добрим людям на здоров'я, ворогам на безголов'я», а згодом й інші: «Веселі обличчя», «Зигзаг», «Колос і кукіль», «Сатиричне і ліричне», «Критичний момент», «Тарасові жарти», «Хто на черзі», «Альфи — не омеги», «Хліб-сіль їж, а правду ріж».

СВОЄРІДНІСТЬ БІЛОУСІВСЬКОЇ САТИРИ

Прикметною рисою Д. Білоуса як сатирика є невтомне дбання про форму і зміст – ритмомелодіку, римування, висока культура віршування, алітераційне звучання. Як філолог, він добре розумів їхню значущість і знав про це, бо вивчав в університетах. Негативні персонажі поет створює філігранно і скрупульозно, «виточуючи» кожну подробицю, кожен штрих.

Із його творів перед нами постає галерея непривабливих персонажів із промовистими прізвищами, які образно кажуть самі за себе: *Говоруха, Круть, Лопух, Патякало, Потакайло, П'явка, Рваченко, Слимак, Шарахкало, Шкуренко* та ін. Такі прізвища – це один із прийомів образного ставлення сатирика до негативних явищ у суспільстві. Зовнішність своїх персонажів він описує в подробицях, точно передає їхнє оточення, майстерно індивідуалізує особливості мови. Приміром, ось як саморозкривається безпринципний Слимак:

**Питають щось – кажу: «Ми зважим
Порадимося, чи так, чи ні?».
Хороший вашим я і нашим,
Хороші і вони мені.**

Дмитро Білоус майстерно використовує гру слів, стилістичні фігури, дотепний гумор. Уже самі назви його творів несуть сконцентровану проблемність, свідчать про вибагливу, копітку роботу над словом: «Відповідальний переляк», «Лука лукавий», «Слимакові принципи», «Визнаний грамофан», «Трясця в тресті», «Полювання з макогоном...».

СТОРИНКИ ДИТЯЧИХ ТВОРІВ

Здавалось би, що Дмитро Білоус уже знайшов у літературі своє амплу як поет-сатирик. Та й школу пройшов серйозну в досвідчених письменників. Можна було лише розвивати свою майстерність. Але його творчий потенціал виявився значно багатограннішим і непередбачуваним. Уже в зрілому віці письменник починає писати для дітей і досягає неабияких успіхів. Його книжечки «Пташині голоси» (1956), «Упертий Гриць» та «Про чотириногих, рогатих і безрогих» (1959), «Лікарня в зоопарку» (1962), «Турботливі друзі» (1970), «Сад на Лисій горі» (1972), «Веселий Кут», «Гриць Гачок» полюбляє українська дитвора.

Дитячим творам поета притаманний добрий усміхнений гумор, бо написані вони в дусі українського народного дотепу з елементами пізнавальності. Без надокучливої дидактики і напучувань змальовані конкретні життєві ситуації: цікаві, повчальні, кумедні. Автор приділяє багато уваги подробицям, подає точні знання з різних предметів, особливо у загадках і шарадах. Юний читач завжди дізнається з його віршів про щось нове, невідоме. Приміром, віршик «Загадка»:

**З однієї ми родини
від Андрія до Ярини.
Як по одному, самі,
ми буваємо німі,
хоч і маєм різні назви
й добре знаєте всіх нас ви.
Певним станемо рядком –
заговоримо ладком.
Ми – писемності основа.
А без нас ніхто ні слова!**

Що це таке? – Літери абетки.

Реальність і достовірність необхідні у книжках для дорослих, а у творах для дітей – тим більше. Так, готуючи книжку «Пташині голоси», письменник провів справжню дослідницьку роботу – як безпосередньо в лісі, на при-

роді, так і зі спеціальною науковою літературою. Збіркою зацікавилися навіть фахівці-орнітологи. Крім того, що у книжці кмітливо передані пташині звичаї та «побут» птахів, поет вдався до звуконаслідування:

**І спала роса краплисто,
й без смичка, без каніфолі –
над-надьом! – луна сріблясто,
що аж виляски на полі.**

І ніби мимохідь, розповідаючи про птахів, відшукуючи в їхньому житті особливості, які притаманні й людині, поет виховує малюків, учить їх бути працьовитими, підтримувати інших, коли їм важко, виручати того, хто вскочив у біду, не бути скупими і жахливими. Дмитро Білоус по-своєму подає проблему, так би мовити, «швидкої допомоги» тваринам, що оригінально відображено у збірочці «Лікарня в зоопарку». Він працює не лише з науково-пізнавальною літературою, а й певний час спостерігає життя тварин у зоопарках, щоб показати не лише звірів, а й добрих дорослих у білих чи синіх халатах, які приходять їм на допомогу. У незвичайній лікарні лікують пінгвінів, слона, антилоп, єнота, верблюда, цесарку:

**Від хворих тільки й чути:
«Ме-м-ме...», «Ве-ве!», «Му-м-му!».
І спробуй-но збагнути,
що там болить кому...».**

Персонаж книжки дядя Вова лікує не лише звірячі, а й «дитячі» хвороби, такі, як лінощі, капризування, хитрощі

Дмитро Білоус

та ін. У поемі «Сад на Лисій горі» доброзичливо, з гумором йдеться про те, як діти біля школи на високому пагорбі, де не було й деревця, під орудою садівника діда Панаса посадили сад. Послідовно, у живих картинах стверджується благодійна роль праці у вихованні учнів, які не тільки посадили й виростили сад на Лисій горі, а й увірували у велику силу науки й праці, умілих рук та світлого розуму.

Якщо у поемі «Лікарня в зоопарку» головні герої – юннати, охоронці природи, її перетворювачі, то у поемі «Веселий Кут» головними героями стають слідопити, які шукають учасників визволення села в період війни. Сюжет поеми має несподівані повороти. Герой, який захищав Веселий Кут і залишив послання до живих у запальничці, раптом виявляється... старостою при німцях. Та він-таки й герой, бо старостою став за завданням партизанського штабу. Важлива патріотична тема подана поетом із урахуванням дитячих розуміння та уявлень.

Своїми творами Дмитро Білоус зайняв серед українських поетів, які пишуть для дітей і юнацтва, місце з власними темами, образами та засобами їхнього втілення.

ЗБІРКА «ДИВО КАЛИНОВЕ»

Це – *Magnum opus*, головний твір письменника, який відзначено Державною премією ім.Т.Г. Шевченка 1990 р. Звідки ж виникла сама назва книги? Про її походження сам Дмитро Григорович розповів у передмові до видання книги «Диво калинове. Чари барвінкові»: «*Тепер мене часом питають: як виникла назва «Диво калинове»? А виникла вона з пісенності нашого слова. Спочатку написався вірш про рідну мову. Коли писав його, перед очима стояла червона калина, яку мати посадила під вікном і вишила на рушнику. Звідси рядки: «Ти наше диво калинове, кохана материнська мово». Коли згодом перечитував написане, знову згадалися солов'ї на калині, калинові мости. Постає образ калинового дива, і я подумав: оце ж і є назва книжки!»*

**Як прислів'я чудове,
йде від роду до роду,
що народ - зодчий мови,
мова – зодчий народу.
Диво калинове,
Солов'ї на калині,
на ялині зозуля.
Через гори й долини
лине пісня з Посуля.**

**Мова в ній калинова, древа сонячна гілка,
серця тиха розмова,
калинова сопілка.**

Попри будь-які складні кон'юнктурні перепади, він завжди безхитрісно, завзято і, навіть азартно служив Українському Слову. (Правда, робив інколи вимушені реверанси «Жовтню» й «вождю»).

Рідну мову він возвеличував, зокрема у збірках, які так і називалися — «Слово!» та «Хліб і слово»:

**Споконвіку було Слово,
й було Слово в Бога.
Й було Богом святе Слово —
все постало з Нього.**

**У стінах храмів і колиб
сіяв нам святково,
як сонце, випечений хліб
і виплекане слово.**

**Помагай же Слову, Боже,
із пільмою в герці,
щоб жило, правдиве й гоже,
у людському серці.**

Дмитро Білоус був істинним служителем Слова і Мови! Знати материнську мову, необхідність кожному нести у своїй душі святе почуття любові і шани до рідної землі та її історії – таке було його моральне credo, яке він прагнув передати у своїх творах наївним поколінням.

У вірші «Коли забув ти рідну мову» розповідається про приїзд додому такого собі сучасного стихійного (а, може, й свідомого) національного нігіліста:

**Не раді родичі обновам.
Чи ти об'ївся блекоти,
Що не своїм, не рідним словом
Із матір'ю говориш ти?
Ти втратив корінь і основу,
Душею вилияв дотла,
Бо ти зневажив рідну мову,
Ту, що земля тобі дала.**

ЗБІРКА «ЧАРИ БАРВІНКОВІ»

Це вже друга книжка поета про мелодику і секрети рідної мови. Як і попередня, вона розійшлася блискавично. І така популярність пояснювана тим, що поет дивовижно винахідливо й майстерно спілкується із читачем про

серйозні речі, невимушено й дохідливо веде з ним діалог. Вірші, крутиголовки, скоромовки, загадки, шаради, смішинки – все однаково успішно працює на головне надзавдання – полонити, зачарувати, юного читача багатством і милозвучністю української мови:

**В джерелах слова – душі криниця,
а рідна мова – як чарівниця.**

ПЕРЕКЛАДАЧ

Виявилася ще одна дуже яскрава грань таланту Дмитра Білоуса – перекладацтво, де він став і майстром слова, і мовознавцем, і теоретиком, і навіть видавцем. А почалося з того, що у 1959 році Д. Білоус поїхав у тривале творче відрядження від Спілки письменників України до Болгарії з метою вивчити не лише болгарську літературу, а й мову. Як тут не загадати його ж слова:

**Життя тебе збурнуло на бистрінь.
То, мабуть же, «чогось від тебе хоче...»**

Письменник виконав завдання, оволодівши болгарською мовою і освоївши переклад. Він ніби став повноважним послом болгарської літератури в Україні, її знавцем і популяризатором. Більше тридцяти років присвятив поет болгаристиці і зробив за цей період багато. Це – збірки перекладів поезій **Івана Вазова, Георгія Джагарова, Дмитра Методієва, Ангела Тодорова, Ніно Ніколова**. Крім того, чимало перекладено прозових і драматичних творів, фольклорних видань для дітей. А, безперечно, вершина цієї роботи – двотомна антологія болгарської поезії, більше половини творів із якої Д. Білоус переклав особисто. У Болгарії видання було відзначено Золотою медаллю як найкраща антологія вітчизняної літератури, що вийшла за кордоном. Болгарський уряд нагородив Дмитра Білоуса орденом Кирила і Мефодія I ступеня та найвищою державною відзнакою «Мадарський вершник» I ступеня (1966 р.). До речі, Д. Білоус переклав чимало поезій **Тараса Шевченка** болгарською мовою.

«Він ставився до перекладу з якоюсь особливою ніжністю, з величезним пієтетом. Треба бачити натхненне обличчя Білоуса, коли він читає болгарською чи білоруською мовою поезію, а відтак – переклад українською, а потім коментує переливання, перевисання почуттів, думок з однієї мовної стихії в іншу. Як він милується багатством споріднених мов!». Так писали тоді про нього у пресі. А славетний **Платон Воронько** назвав Дмитра Білоуса перекладачем європейського класу, котрий підносить перекладацьку справу на рівень оригінальної творчості.

Та перекладацькі обрії поета не обмежуються однією Болгарією. Є у нього й переклад драми **В. Шекспіра** «Міра за міру», й чудові інтерпретації із російської, білоруської, литовської, вірменської, азербайджанської, польської мов. Діяльність Білоуса-перекладача була творчою, плідною і високомайстерною. У художнім перекладі він заслужено став Лауреатом премії імені Максима Рильського (1976 р.).

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЕЦЬ

Варто пригадати ще про одну грань таланту Д. Білоуса – літературознавчу. У письменника виразно спостерігається схильність до теорії, осмислення літературознав-

ЗЕМЛЯКИ.

**У центрі – Дмитро Білоус і Олекса Ющенко.
По боках – Валентин Бугрим (зліва) і Юрій Кухарчук
(справа). Березень 2004 р., м. Київ, Печерськ**

чих пошуків. Він пише передмови до книжок **Л. Глібова** «Цяцькований осел», **С. Крижанівського** «Берізка», **О. Підсухи** «На клич доби», **А. Малдоніса** «Бурштин і троянди», **Г. Джагарова** «Пересторога», **Д. Методієва** «Червоний мак», збірників «Болгарський гумор і сатира», «Добрідень, братове!». Високою фаховістю відзначаються нотатки письменника «Про риму». А ще в його творчому доробку – спогади про **П. Тичину, М. Рильського, О. Вишню, П. Панча, В. Сосюру, Григорія Тютюнника, С. Олійника, В. Ткаченко, Б. Тена**.

Дмитро Білоус багато років невтомно виховував літературну зміну. Він 11 років керував літстудією видавництва «Молодь». Поет щедро і по-батьківськи альтруїстично ділився своїм досвідом, прагнув підтримати щонайменший проблиск нової індивідуальності, роздмухати бодай маленьку іскорку таланту. Багатьох здібних початківців він увів у світ красного письменства, підтримав добрим словом і порадою.

Перші дві збірки «Диво калинове» і «Чари барвінкові» – це поетична розповідь про дивовижну красу і чарівливі таємниці рідної мови, а третя – «За Україну молюся» – вже несподіваний ракурс важливої та цікавої розповіді про святість рідної молитви і прадавніх обрядів, які доніс до наших днів український народ. Сам автор про своєрідність книжки написав так: *«Ми любили все божественне, духовність входила в наші серця через красу, лагідність, гармонію. Гарні були в нашій хаті ікони під вишитими рушниками, на свята ще й прикрашені квітами. Приємною була духмяність воскових свічок. ...Народні церковні свята дуже зріднювали нас. За святковим столом згадували відсутніх родичів словами: «Хай їм легенько гикнеться!» Поминали й покійних. У церкві подавали «За здоров'я» і «За упокій». І це якось особливо тепляло, зворушувало й очищало душі... За всіх ревно молилася наша матуся»:*

**Спасибі, мамо,
за ночі недоспані,
за вічні турботи,
за теплом зігріті літа,
за молитву, яка
рятівною була.**

Збірка «За Україну молюся» (2000 р.) стала новим творчим досягненням Дмитра Білоуса, за яку автор удостоєний літературної премії ім. Олени Пчілки (2001 р.), заснованої видавництвом «Веселка»:

**За соборну вільну Україну
Аз молюся, Боже мій, до Тебе:
Україну, мову солов'їну,
Край пшеничний під блакитним небом,
Ріки збережи й сади веселі,
Ароматами медів залиті,
Їх дари солодкі, соковиті;
Ниспошли нам злагоди в оселі (...)**

Мені пощастило неодноразово зустрічатися і спілкуватися з Дмитром Білоусом. Останнє десятиліття я як біограф часто бував у **О.Я. Ющенко**, який мешкав по вулиці Суворова в Києві. І нерідко заставав у нього Д.Г. Білоуса. Випивши по чарчині коньяку, закусивши бутербродом із сиром (без цього аж ніяк не можна було в патріарха української літератури), ми тоді вирушали прогулятися Парком Слави, Печерськом. Олекса Якович, як правило, все щось безупинно розповідав. А Дмитро Григорович, в основному, був мовчазним. Я все подумував: чому ж він мовчить, адже є що розповісти не лише мені? Коли одного разу ми їхали на якомусь свято у Ромни з Сумським земляцтвом, – теж саме було. І – після свята, прогулюючись містом. Але дивлячись на Д. Білоуса, можна було помітити його зосередженість і ледь помітні спалахи емоцій. Та лише тепер, пишучи даний матеріал, пригадуючи ті години, мені здається, що я знайшов відповідь: це було не мовчання, це була напружена поетична праця його мозку!

Благородну і велику та конче необхідну справу здійснював Дмитро Григорович Білоус упродовж всього життя: писав чудову поезію, учив любити рідний край, еством своїм відчувати неперевершену красу і багатство рідної української мови – нашого «дива калинового», шанувати скарби рідномовної молитви та чари прадавніх свят. Поет багато уваги приділяв дітям, звертався до них, писав їм, бо твердо знав: якщо з дитинства, з юності вони спілкуватимуться рідною мовою, пишатимуться нею – тоді й виростуть справжніми патріотами і дбатимуть про Україну! На Українському радіо вісім років Д. Білоус вів передачі: «Про красу української мови», «Мовні засоби індивідуалізації стилю», «З однієї колиски», «Мовні засоби гумору й сатири», «Про словники», «Українська народна пісня», «Діалог в художньому творі», «Свято болгарської писемності, освіти й культури», «Про переклади», «Мова молодих письменників». Дмитра Григоровича Білоуса справедливо вважають учителем відомих поетів-«шістдесятників». До речі, в сучасній українській літературі досі немає поета (і чи буде?), хто зрівнявся б із Дмитром Білоусом, який лише у своїх двох невеликих збірках про рідну мову – «Диво калинове» і «Чари барвінкові» – так розкрив і возвеличив Слово!

Людина і Слово – концептуальні доміанти мовосвіту Дмитра Білоуса! Його формула життєдіяльності: залюбленість – у мову, рідний край, людей!

На 85-ому році життя, 13 жовтня 2004 року, поплинув сивим журавлем на вічні небеса добре знаний і поважаний поет та перекладач, мовознавець Дмитро Григорович Білоус, якого поховали на Байковому цвинтарі у Києві...

Дмитро Білоус мав невелику родину: дружину Олену Тимофіївну (яку він ласкаво називав Льоля) і прийомного сина. Дружина сприяла укладанню книги: Білоус Д. «Безцінний скарб: Вірші про українську мову». К.: Укр. енциклопедія ім. М.П. Бажана, що стала останнім дарунком письменника читачам. Відомий літературознавець **Віктор Коптілов** у передмові до цієї книги наголошує: «*Неоціненний скарб*» цікавий тим, що книжка становить своєрідний експеримент, за розвитком якого пильно стежить читач. Адже усі три частини – «Абеткові істини», «Ключ до любові» та «Іжакова канцелярія» – багатожанрові, містять як загадки, так і урочисті гімни на честь рідної мови»:

**Коли забув ти рідну мову –
яка б та мова не була –
ти втратив корінь і основу,
ти обчухрав себе дотла. ■**

Валентин Бугрим
доктор філософії, літературознавець
м. Київ

**Пам'ятник Дмитрові Білоусу
на Байковому цвинтарі в Києві**